

מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של עמוד הימיני פטיש החזק נר המערבי רבינו מרן רבי חיים בן רבי משה עטר בעל ה"אור החיים" הקדוש נסתלק ט"ו תמוז (תק"ג)

מין החיד"א זי"ע בטרם עלותו לארץ הקודש, נסע אל רבו האור החיים הקדוש, להיפרד ממנו ולקבל את ברכתו. רבינו האציל עליו ברכתו, ומסר לו "פיתקא" שיתחבנה בין אבני הכותל המערבי לכשיגיע ארצה. החיד"א הבטיח למלא את שליחותו, והסתיר את הפתק היטב בבגדיו לבל יאבד ממנו.

לאחר שבועות מרובים, דרכו רגליו של החיד"א על אדמת הקודש, והחליט נחושות שלא ינהג ממתנת בשר דם, רק יעבוד ביגיע כפו להרויח לחמו. כמובן שהסתיר את כל גדלותו וצדקתו, שכן לעצמו סוס ועגלה, והטעין עליהם מִלֵּט והסתובב בשוקי ירושלים למכור סחורתו, כך השיג לו את פרוטותיו המועטות.

פעם אחת באמצע עבודתו צנח הסוס ארצה ומת! בראותו את אשר קרהו, החל החיד"א לעשות חשבון הנפש, למה עשה לי ה' ככה. החל לפשפש במעשיו ולא מצא שום חטא. תוך כדי עיונו משמש בבגדיו ופתאום ראה לפניו את הפתק אשר מסר לו רבו הק' האור החיים אשר משום מה פרח כל הענין מזכרונו, ולא השלים עד כה את תפקידו לתחבו בכותל המערבי.

מיד החליט החיד"א שזהו החטא שבעבורו ניטלה ממנו פרנסתו. כמה ימים עסק בצומות וסיוגופים לכפר חטאו, לאחר מכן לקח ברעדה את פיסת הנייר, ותחבה ברעד וברטט בתוך סדקי הכותל המערבי, ונפשו שבה אליו.

בשמחה ובטוב לבב חזר החיד"א מ'הכותל המערבי', ונכנס לבית המדרש. מיד בהיכנסו נפל פתאום פחד סמוי על כל יושבי בית המדרש בראותם את תואר פניו של החיד"א, שעד כה חשבוהו כאדם פשוט. בפחד ובמורא ניגשו אליו אחד אחד לתת לו שלום. החיד"א התפעל מאד, ולא הבין פשר הדבר, מדוע עד כה לא התעניינו עליו כלל, ועתה פתאום נהפך לבם אליו.

כאשר שאל אותם על זה, הסבירו לו שתואר פניו השתנה במאד, ומאיר וזרח כאילו נחה עליו רוח הקודש. ה"חכם באשי" מנהיג העדה, ניגש אליו מיד, והסתגר עמו בחדרו וביקש ממנו שיספר לו מהו הדבר שגרם לזיו תואר פניו. מרן החיד"א סיפר לו את כל פרשת הפיתקא אשר ציווהו רבו האור החיים להכניסה בכותל המערבי, ושרק זה עתה קיים פקודת רבו.

אם כן - פנה אליו ה"חכם באשי", ברצוני לדעת תוכנה של הפיתקא, אבקש ממך שתראני המקום בו הנחת אותה. החיד"א ניסה להתחמק, אך לאחר הפצרות מרובות, ולאחר שגזר עליו בגזירת התורה, נענה לו החיד"א והראה לו את המקום אשר שם תחב את הפיתקא. ה"חכם באשי" ניגש והוציא את הפיתקא, מילים ספורות היה כתוב שם: "אני מבקש שתבוא לעזרה לתלמידי היקר בשעת מצוקתו!" למחרת הוכתר החיד"א בכבוד גדול למורה צדק בעיר הקודש ירושלים!

עבודת המידות של מרן רבי זונדל

אפילו אוֹיְבֵעַר חכם אחד, שהחזיר לאבא 'שקי סוכר' על ההלוואה שאבא נתן לו מפת לחמו.

סיום שאלתי את רבי יוסף קרויזר שליט"א, האם אביו כשהלווה כסף לא לקח ערבים? הוא ענה לי, לא! הייתי בהלם, אמרתי לו בחצי חיוך ובחצי כאב, שאם רבינו היה חי איתנו היה אסור לי לספר זאת בפתיחה ברבים... והבאתי הוכחה לזה מגמרא במסכת בבא מציעא (כ.ו.), שתלמיד חכם מותר לשנות בדיבורו בשלשה דברים, ואחד מהם זה 'אושפיא', למה, כי אם יגיד שפלוני מארח מאד מאד יפה בשבת, כולם יבואו אליו. כמו כן אם אני יספר שיש להשיג בזמנינו הלוואה בלי ערבים, תתארו לעצמכם מה יקרה שמה באותו גמ"ח. שנזכה שיתקיים בנו, ונא אל תצריכנו ה' אלקינו לא לדי מתנת בשר דם ולא לדי הלוואתם.

(מתוך הפתיחה לשיעור - גיטין דף כ, ט"ו סיון תשפ"ג)

כל אחד מישראל הוא בבחינת 'מודה במקצת'

ראיתי ווארט נפלא מתוק מדבש, מהמשפיע הצדיק, הגאון החסיד רבי שמואל אהרן לידר, בספרו נטעי אשל. אנחנו אומרים בבוקר ברכת המעביר שינה, סיום הברכה הוא 'הגומל חסדים טובים לעמו ישראל', ומיד אחר זה אומרים, 'יהי רצון שתצילני היום ובכל יום מעזי פנים ומעזות פנים' וכו'. ויש להבין מהו הסמיכות בין הדברים.

אומר המשפיע ווארט נפלא, על פי לשון הגמרא בדף היומי שלנו (גיטין נא.), 'דאמר רבה, מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע? חזקה אין אדם מעזי פניו בפני בעל חובו'. בורא עולם משפיע עלינו חסדים טובים בלי שיעור ובל גבול, אנחנו לא מספיקים להודות לו על הכל, כמו שאומרים בנשמת, ואילו פינו מלא שירה כים ולשונונו רנה כהמון גליו, אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלקינו על אחת מאלף אלפי אלפים וכו'.

נמצא שאנחנו בבחינת 'חייבים' להקדוש ברוך הוא, ולמעשה אנו רק 'מודים במקצת', אנו מודים רק קצת להקדוש ברוך הוא. ועל כן תיכף אחרי שמודים לבורא עולם על כל החסדים טובים, הגומל חסדים טובים לעמו ישראל, מתפללים, יהי רצון שתצילני מעזי פנים, שלא נהיה ח"ו בבחינת עזי פנים נגד בורא עולם מקור הטוב המשפיע עלינו תמיד חסדים טובים, שהרי חזקה אין אדם מעזי פניו נגד בעל חובו.

(מתוך הפתיחה לשיעור - במחזור הקודם גיטין דף נא, כ"ז שבט תשע"ז)

איך יתכן להישאר בשלווה כשהלווה לא מתכנן להחזיר את ההלוואה

למדנו בתקופה האחרונה בדף היומי (גיטין דף כ:) את הלשון, 'אף הוא העיד על כפר קטן שהיה בצד ירושלים, והיה בזקן אחד והיה מלווה לכל בני הכפר', זה הזכיר לי את הצדיק מצדיקי ירושלים של מעלה, רבינו רבי זונדל קרויזר זצוק"ל, שכידוע היה לו גמ"ח. הגם שכל רגע ורגע היה מחושבן אצלו לתורה ותפילה, עם כל זה בָּעַר לו לעסוק בגמילות חסדים - ס'האט געפלאקענט אין איהם, כלשון הגמרא בסנהדרין (צח.): מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח, יעסוק בתורה ובגמילות חסדים.

תיכף עובר לעשייתן התקשרתי לבנו חביבו רבי יוסף שליט"א, כמה יוסף איכא בשוקא, אפילו לא מעט, וביקשתי ממנו סיפור על אביו בענין גמ"ח. רבי יוסף זכה, שאביו הצדיק רבי זונדל דר אצלו בבית בחמש שנים האחרונות לימי חייו. וסיפר לי רבי יוסף סיפור נורא:

פעם הלווה רבי זונדל ליהודי סכום כסף גדול, הגיע זמן הפירעון, ואותו אדם לא מחזיר את הכסף. רבי זונדל שלח שליח לאותו יהודי שיברר אצלו מה עם פריעת בעל חוב מצוה. המתווך התקשר להודיע לרבי זונדל, שזה 'לאחר יאוש', דָּעַר מַעֲנֵטֵשׁ הָאֵלֶּט נִיֶּשֶׁט בְּאֶרֶן בְּאֶצְאָלֶן דֵּי גַעֲלֵט - האדם לא מתכנן להחזיר את הכסף. [מי שרוצה יכול לבדוק בתהלים (לו, כא) איך נעים זמירות ישראל דוד המלך מגדיר אדם כזה].

כידוע רבי זונדל היה חברותא יום יום, עם יבדל לחיים טובים וארוכים, המקובל המפורסם רבינו רבי גמליאל רבינובין שליט"א. אותו מתווך התקשר לעדכן את זה לרבי זונדל, בזמן שהוא היה בבית של המקובל. רבי זונדל שמע את הדברים, הפנים והמשיך לחייך, ס'האט גְּאָנְגֵינִיט פֶּאָסִירט - כאילו לא קרה כלום.

שאל אותו רבי גמליאל, ילמדנו רבינו, הרי זה חוב של הרבה מאד כסף, איך כבוד תורתו שליו רגוע ושמו כאילו כלום לא קרה. ענה לו רבי זונדל: מיט די זַעֲלֵבֶע שְׁמֻחָה וְיִי שְׁמֻחָה גַּיִי אֵיךְ צו צום מַעֲרָה פֶּון גַּמ"ח - באותו שמחה שהצדיק רבי מנדל אטיק משלם הון כסף לאתרוג מההדר, באותו שמחה אני ניגש למצוה של גמ"ח. כמו שרבי מנדל לא מצטער שהאתרוג עולה לו הרבה מאד כסף, כך אני לא מצטער. מידת ההשתוות, כמה צריך האדם לעמול ביגיעה בין אדם לחבירו, כדי להגיע לכאלו דרגות נעלות.

זה מזכיר לי כמה אנשים שלוו כסף מאבי מורי הצדיק רבי שמואל צבי בן רבי בנימין זצ"ל ולא החזירו. היה

בשבת קודש שבת פרשת במדבר, בורא עולם האיר לי כמה ווארטנים בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא. הפסוק (א, ט), אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל. אומר רש"י, **כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו**. רואים מזה כמה חשיבות יש לשבט לוי.

בן אדם שלומד חומש רש"י, הוא לא מוותר אף שבוע ללמוד חומש רש"י, חושב לעצמו, נו, הלואי הייתי זוכה להיות לוי... אני ישראל רגיל, לא כהן ולא לוי, איך אני יכול להיות בדרגה של שבט לוי. בין גברא לגברא בקריאת התורה, בורא עולם האיר לי תשובה על זה, על פי דבריו הידועים של הרמב"ם, מיד אחרי התפילה הלכתי לבדוק את לשון הרמב"ם בפנים, וזה לשונו: (הלכות שמיטה ויובל פ"ג: א'), ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו, להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים'.

לומדים מהרמב"ם הנפלא, שכל יחדי יכול להיות בדרגה של שבט לוי, ועל ידי זה הוא זוכה להיות **לגיון של מלך** כמו שרש"י כותב על שבט לוי. ידוע מה שכתוב בגמרא (גיטין סב.), **דרבנן איקרו מלכים**, ובפרשת במדבר אומר רש"י על הלויים **לגיון של מלך**, נמצא שאנחנו יכולים להיות גם בבחינת לוי, וגם בבחינת מלך.

בהמשך הפרשה כתוב בפסוק (ג, לח) **משה אהרן ובניו, לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה, נעשו גדולים בתורה**. חשבתי לקשר את זה לרמב"ם הידוע שהאדם מושפע מסביבה, וזה לשונו:

(הלכות עדות פ"ו ה"א) **דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו**. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמוד ממעשיהם. כמה זה מתאים לדברי רש"י, **טוב לצדיק טוב לשכניו, לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה, נעשו גדולים בתורה**. (מתוך הפתיחה לשיעור - גיטין דף ג, א' סיון תשפ"ג)

בירור אודות הניגון הידוע

פד יתבין ישראל ועסקין בשמחת התורה, קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה, חזו חזו בני חביבי, דמשתפחין בצערא דילהון ועסקין בחדוותא דילי

מי לא שמע על השיר הידוע, **פד יתבין ישראל ועסקין בשמחת התורה** וכו'. כשאבי מורי הצדיק היה שר בטיש אצל הרבי הקדוש אביהם של ישראל, רבינו הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל בשבועות, את השיר **פד יתבין ישראל**, השיר היה יוצא מקירות לבו, עד שהקירות בנדבורנה ברחוב מינץ רעדו. אבא היה זועק, **קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה**.

מה מקור השיר הזה? מי כתב את המילים? מי הלחין את המנגינה? אני עוסק בשבוע האחרון בנושא, זה בכה וזה בכה, חלק אומרים שמרן הגאון מווילנא כתב את המילים, וחלק אומרים שזה צירופי מילים מלשונות בזהר הקדוש, חלק טוענים שמרן רבי מאיר שפירא הלחין את השיר הזה.

התקשרתי השבוע ליהודי מאד מיוחד, מזקני וחשובי התלמידים של מרן פוסק הדור בעל שבט הלוי זצוק"ל, הרב אברהם יהודה גולדשטיין שליט"א, וניסיתי להתחקות בשיחה המאד מאד נעימה, האם השיר שייך לרבי מאיר שפירא. כידוע לכל, מרן בעל שבט הלוי היה מחשובי התלמידים של הרבי שלנו רבי מאיר שפירא זצוק"ל.

הוא ענה לי ככה, ביום היארצייט של רבי מאיר שפירא, היה סעודת מצוה משולב בסיום מסכתא, הרבי השבט הלוי כינס את התלמידים לסוג של 'התוועדות', אבל אף פעם הוא לא שמע ששירים את השיר הזה כד יתבין ישראל.

הוא מספר, שהשבט הלוי היה שר כמה שירים נפלאים של הרבי ר' מאיר שפירא, יש שיר שרבו ר' מאיר שפירא היה שר בקביעות בתחילת סעודותיו, וגם כשהיה אוכל סעודות עם תלמידי הישיבה בימות החול [עד שנצרך לערוך מסעות בעולם הגדול להתרמת כספים למען הישיבה] היה שר בפניהם שיר זה, בכדי לרומם בעיניהם ענין האכילה שהוא דומה לאכילת מזבח.

'זה השולחן אשר לפני ה', שולחן דומה למזבח, בזמן בית המקדש היה קיים היה מזבח מכפר, עכשיו שאין בית המקדש שולחנו של אדם מכפר עליו' (ברכות נה.). גם הרבי מרן השבט הלוי היה שר את זה כשהיה סעודה מיוחדת בימות החול עם תלמידי הישיבה, כמו שבע ברכות של תלמיד בצהריים וכדומה. כמו כן היה הרבי שר את הניגון של רבו רבי מאיר שפירא, 'אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יעדני'.

יש עוד ניגון ידוע של מרן רבי מאיר שפירא, 'להתודע ולהיגלות כי הוא מלך על כל הארץ'. מספר הרב גולדשטיין בהתרגשות, ביום הקדוש יום הכיפורים לפנות בוקר, הסתובב הרבי מרן ר' מאיר שפירא זצוק"ל בכל קומות הישיבה, ושר בהתלהבות: 'להתודע', וכך עורר את כל הבחורים לפנות בוקר לעבודת היום הקדוש.

הרב גולדשטיין סיפר לי עוד סיפור, על דודי זקני רבי אברהם'לע ווינברג מזקני וחשובי התלמידים של מרן שר התורה האבני נזר מסוכטשוב זצוק"ל, שחיבר ספר 'ראשית ביכורים' על בכורות. כשלמדו מסכת בכורות בישיבת שבט הלוי חיפשו ספרים, לא היה כל כך ספרים, אמר מרן השבט הלוי, שיש ספר 'ראשית ביכורים' על בכורות, שילכו לאבי מורי הצדיק הרב קובלסקי. אבי מורי הצדיק שלח אותם ליהודי צדיק הרב אהרנסון בפתח תקוה.

מספר הרב גולדשטיין, הלכתי אליו בפתח תקוה, כשנכנסתי פגשתי את הרב, כשלצידו יושב רב ישיש מגאוני ליטא הרב צוויק, הצגתי את עצמי שאני תלמיד של מרן השבט הלוי, ושהוא שלח אותי לברר איפוא אפשר להשיג את הספר ראשית ביכורים. כשהרב אהרנסון הישיש שמע, שאני תלמיד של בעל שבט הלוי ואת שם רבו מרן בעל ראשית ביכורים, הוא נעמד כל כולו מלוא קומתו לכבוד שם רבו הגדול שהוזכר בפניו.

ואמר להרב צוויק בהתרגשות, אתם רואים, סיפרתי לכם כבר פעם על מורי ורבי, אבל אני מחשיב במיוחד את הדבר שמחפשים בישיבות את ספרו על מסכת בכורות, היות שאין הרבה מפרשים על קדשים, וזה מראה על חשיבות הספר בעולם התורה. וענה לי שאין לו כאן את הספר והפנה אותי להרב קובלסקי, באומרו, הוא כבר יגיד לכם איפוא אפשר להשיג את הספר. צא ולמד מה זה נקרא כבוד של תלמיד לרבו.

הרב גולדשטיין מספר עוד ועוד סיפורים שאין כאן המקום להאריך, נסיים רק בסיפור אחד: שנה אחת ביומא דהילולא קדישא של רבי מאיר שפירא, אמר מרן בעל שבט הלוי, הלילה אני לא ידבר מילה על הרבי, אני רק יתאר את גדולי ישראל שחיו באותו דור, כי זה כשלעצמו דבר גדול מאד, לשבץ את גדול ישראל בין חכמי וצדיקי דורו, זה לבד מראה על גדולתו. ואכן פירט בהרחבה את כל האדמור"ם, וגאוני ליטא, וצדיקי הונגריה, שחיו באותו הדור, כדי לשבץ את רבו בין הדור דיעה שהיו בתקופה ההיא.

אם אתם הקוראים יודעים מי כתב את השיר 'כד יתבין ישראל', מי הלחין את השיר, גירסא מאד ברורה, נשמח מאד לפרסם לזיכוי הרבים.

(מתוך הפתיחה לשיעור - גיטין דף טז, י"ב סיון תשפ"ג)

ראש ישיבת חכמי לובלין מייסד הדרך היומי מרן רבי מאיר שפירא זצוק"ל

מאצרות הפרשה

וירא את ישראל שוכן לשבטיו וגו' (כד, ב). ובגמרא (ב"ב ס. ט), ראה שאין פתחיהן מכוונין זה נגד זה, אמר, ראוי שתשרה עליהן שכינה (בבא בתרא ס' א). ומפרש הבעל שם טוב הקדוש, דהנה לפעמים יש שני לומדים שמפלפלים זה עם זה, ואין כוונתם כדי לכוון אל האמת, רק כדי לסתור דברי חברו. והנה הפה נקרא פתח, שמשם הדיבור יוצא, וזהו שאמרו שאין פתחיהן מכוונין זה נגד זה - שאין כוונתם בפלפולם לקנטר זה כנגד זה, רק כוונתם להגיע אל האמת, אזי ראוי שתשרה עליהן שכינה.

הדברי תורה לזכות והצלחת רבי עקיבא יוסף בן אסתר גיטל, הרבנית לאה בת מלכה, ולזכות מרדכי דוד בן לאה לזיווג הגון וטוב במהרה

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגיליון: 054-847-0661

